

Leefsituatie in enkele achterstandsbuurten van Curaçao

Historische achtergronden en statistische feiten

Leefsituatie in enkele achterstandsbuurten van Curaçao

Historische achtergronden en statistische feiten

Leefsituatie in enkele achterstandsbuurten van Curaçao

Historische achtergronden en statistische feiten

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Fort Amsterdam, Willemstad
Curaçao, Nederlandse Antillen
www.cbs.an

Tel. (599-9) 461 1031
Fax (599-9) 461 1696
E-mail info@cbs.an

Het overnemen van (delen van) deze publicatie is toegestaan mits voorzien van een volledige bronvermelding.

Prijs: Naf. 25,=

Voorwoord

Het Centraal Bureau voor de Statistiek is zich terdege bewust van het feit dat statistische data alleen dan van optimaal nut is wanneer deze beantwoordt aan de vragen en de behoeften van het publiek in het algemeen en het beleid van de overheid in het bijzonder.

In dat kader is voor wat betreft de gegevens die zijn verzameld tijdens de Census van januari 2001 een publicatieplan opgesteld, waarin niet alleen de censusdata zullen worden gepresenteerd, maar waarin ook ruimte is ingericht om door middel van dieper gaande analyses de cijfers in verband worden gebracht met de sociaal-economische en demografische problemen waarmee het land en de eilandgebieden in deze tijd worden geconfronteerd.

Daarbij is het streven om niet slechts de censusgegevens sec te gebruiken, maar daar waar mogelijk ook relaties te leggen met data die op andere wijze is verkregen. Daardoor kan de problematiek vanuit meerdere gezichtspunten worden bekeken, en kunnen duidelijker verbanden worden gelegd tussen oorzaken en gevolgen.

In deze publicatie worden de uitkomsten van de Census 2001 gebruikt om in een aantal geselecteerde buurten van Curaçao waar sprake is van een sociaal-economische achterstand, indicatoren te identificeren die deze achterstand kunnen kwantificeren. De uitkomsten daarvan worden waar mogelijk gerelateerd aan uitkomsten van antropologisch onderzoek dat in voorgaande jaren in een aantal achterstandwijken is uitgevoerd.

Begonnen wordt echter met een historische beschrijving van het ontstaan van de Curaçaose volksbuurten en de invloed die dit gehad heeft op de huidige problemen waar deze buurten mee te kampen hebben.

De publicatie is geschreven door Drs. Leon Weeber in opdracht van het CBS. De heer Weeber is Cultureel antropoloog en socioloog en heeft een jarenlange ervaring in onderzoeksprogramma's in achterstandsbuurtten (Zie verder personalia op pagina 37).

Van de zijde van het CBS hebben de heren Drs. Sean de Boer en Drs. Francis Vierbergen hun medewerking aan de totstandkoming van de eindversie verleend.

De Directeur,
Drs. R.P.R. Römer.

Leefsituatie in enkele achterstandsbuurten van Curaçao

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting en conclusies	7
1. Doel en methodiek	9
1.1 Motivatie	9
1.2 Doel	9
1.3 Van zone tot buurten	9
1.4 Gebiedsafbakening	9
1.4 Historische achtergronden	10
1.5 Methodiek analyse buurten	10
2. Definities en indicatoren	11
2.1 Bevolking- en huisvestingskenmerken	11
2.2 Definities	12
3. Historische achtergronden van achterstandsbuurten	14
3.1 De oude buurten	14
3.2 Plantages	14
3.2.2 Vrije mensen	15
3.2.3 Parochies	15
3.2.4 Banda'bou anno 1991	16
3.2.5 Problemen	16
3.2.5 Souax	17
3.2.6 Banda'riba	17
3.3 Moderne buurten	18
3.3.1 Ontstaan van de Shell buurten	18
3.3.1.1 Kampen	18
3.3.1.2 Voorwaarden	18
3.3.1.3 Subcultuur	19
3.3.2 Wishi-Marchena anno 2000	19
3.3.3 De buurten in Otrobanda	19
3.3.1.1 Verval	20
3.3.1.2 Overlevingscultuur	20
3.3.2 De nieuwe overheids- of volksbuurten	21
3.3.2.1 Eerste buurt in 1947	21
3.3.2.2 Brievengat	21
3.3.2.3 Seru Papaya	22
4. Statistische feiten achterstandsbuurten anno 2001	24
4.1 Werkloosheid	24
4.1.1 Werkloosheid en Huishoudinkomen	24
4.1.2 Werkloosheid en individueel inkomen	25
4.2 Woonsituatie	27
4.2.1 Woningen in slechte staat	27
4.2.2 Leegstand	27
4.3 Opleiding	28
4.3.1 Opleiding en werkloosheid	28
4.3.2 Opleiding en analfabetisme	29
4.4 Allochtonen	29
4.5 Jeugdwerkloosheid en drop-out ratio	30

Leefsituatie in enkele achterstandsbuurten van Curaçao

4.6	Alleenstaande moeders en tienermoeders	31
4.7	Belevingswereld buurtbewoners	32
4.8	Sociaal-economisch beeld van de geselecteerde buurten	33
Conclusies		35
Geraadpleegde literatuur		36

Samenvatting en conclusies

Deze publicatie begint in deel 1, met het uitleggen van het doel en de toegepaste methodiek. Het doel wordt als volgt omschreven: het identificeren van de leefsituatie in achterstandsbuurten in Curaçao en het zoeken van mogelijke verklaringen voor deze achterstandssituatie.

Het uitgangspunt voor de methodiek is de statistische analyse van de leefsituatie in combinatie met een historische analyse van achtergronden van enkele achterstandsbuurten in Curaçao. Bij de statische analyse worden negen willekeurig achterstandsbuurten gekozen uit het censusbestand 2001. Deze buurten vertegenwoordigen in grote lijnen 104 achterstandsbuurten die het CBS op basis van de censusgegevens heeft geïdentificeerd.

Uit de historische analyse is gebleken dat de oudste buurten van slaven zijn ontstaan tussen 1700 en 1790 op de plantages van 'Banda'bou' en 'Banda'riba', in de parochies (rond 1867) in 'Banda'bou' en de regio stad -uitbreiding stad.

Slavernij, maar vaak ook de slechte economische omstandigheden, drukten zwaar op het leven van de slaven. Een belangrijk tegenwicht vormde een cultuurpatroon dat gemodelleerd werd uit twee krachten: het Afrikaanse land van herkomst en de gemeenschappelijk beleving van de slavernij in de plantages.

De parochies, daarentegen, zijn ontstaan uit missie werkzaamheden van de Katholieke kerk. Deze gaven aan de buurten een meer Rooms-katholiek karakter.

Antropologisch onderzoek heeft aangetoond dat bepaalde delen van het traditionele, Afrikaanse cultuurpatroon zich in de oude buurten van Banda'bou en Banda'riba wisten te handhaven.

Naast de meer 'moderne' problemen als werkloosheid, lage inkomens, een laag onderwijsniveau, drugsproblemen met jongeren (dit geldt vooral voor Banda'riba) en alleenstaande moeders zijn de economische onzekerheid en politieke afhankelijkheid van 'Punda' typerende problemen voor Banda'bou en Banda'riba

Bij de achterstandsbuurten in de moderne tijd (twintigste eeuw) gaat het om de buurten die ontstaan zijn in de periode van de Shell/CPIM (vanaf de jaren 1920), de buurten van 'Otrobanda' (1950) en de buurten die met overheidsgelden (vanaf 1943) zijn gebouwd.

De tomeloze groei van de Shell (CPIM) in de jaren '40 betekende migratie uit de buitendistricten in Curaçao en immigratie uit de omliggende landen. Naast door de Shell aangelegde woonkampen, eigenden de meeste immigranten en lokale arbeiders zich stukjes grond toe en bouwden hier hun huisjes. Zo ontstonden krottenwijken die vergeleken opriepen met 'cinturones de miseria' in de Zuid-Amerikaanse hoofdsteden.

Diezelfde tomeloze groei van de Shell bracht een enorme welvaartsstijging en een massale uittocht van jongeren uit het koloniale Otobanda naar meer luxueuze moderne buitenwijken teweeg. Voorts brak de groei van de Shell een eigen moderne ontwikkeling abrupt af en er ontstond een proces van verval in Otrobanda. Otrobanda werd een buurt van minderbedeelde bevolkingsgroepen.

In de periode tussen 1943 en 2000 onstonden er een twintigtal overheids- of volksbuurtten. Buurtten zoals Brievingat 'Bieu', Brievingat 'Nobo' en Seru Papaya kregen, ondanks verschillen in oorsprong, bevolkingssamenstelling en cultuur, in de loop van de tijd dezelfde problemen, zoals werkloosheid, drop-outs, vandalisme, drugsproblemen met vooral jongeren en alleenstaande moeders.

Uit de statistische analyse blijkt dat in zeven van de negen onderzochte buurtten een hoog percentage alleenstaande vrouwen die de zorg hebben over een gezin met kinderen voorkomt. Deze alleenstaande moeders moeten tegelijkertijd zorgen voor inkomen, het huishouden, opvoeding en opvang van de kinderen. Uit antropologisch onderzoek is gebleken dat kinderen uit deze gezinnen tot de risicogroepen kunnen gaan behoren. In de zeven buurtten met een hoog percentage vrouwen als hoofd van het gezin valt dit samen met een hoge jeugdwerkloosheid, hoge drop-out ratio's en hoge aantallen tienermoeders.

Uit analyse blijkt voorts dat de sociaal-economische situatie (werkloosheid en lage inkomens) in de buurtten uit de slaventijd, de parochie-buurtten, de Shell-buurtten, de buurtten van Otrobanda en de meer recente volksbuurtten nooit substantieel verbeterd is. De bevindingen uit het kwalitatief en statistisch onderzoek wijzen erop dat de leefsituatie in de achterstandsbuurtten, indien deze met het gemiddelde van Curaçao wordt vergeleken, slecht is.

Uit analyse is tenslotte gebleken dat er buurtten zijn die er slechter dan anderen ervoor staan. Naar alle waarschijnlijkheid spelen o.a. aspecten zoals samenstelling van de bevolkingsgroepen en cultureel-historische achtergrond van deze buurtten een rol.

1. Doel en methodiek

1.1 Motivatie

De afgelopen acht tot vijf jaar is in toenemende mate aandacht ontstaan voor de Curaçaose buurten, speciaal de zogenaamde achterstandsbuurten; de buurten waar de leefsituatie op infrastructureel, sociaal-economisch en cultureel gebied slechter is dan het gemiddelde van Curaçao. Activiteiten van buurtbewoners zelf ter verbetering van hun situatie en ook onderzoek hebben zeer bijgedragen tot deze aandacht. Helaas heeft dit niet kunnen leiden tot een meer duurzame politieke aandacht. Een poging in 1994 hiertoe stierf een stille dood door onervarenheid van de ambtenaren om een wijkbeleid uit te voeren. De cijfers van de census van het centraal Bureau voor de Statistiek uit 1992 en antropologisch participatieonderzoek in de periode 1991 tot 1998 in verschillende achterstandsbuurten wezen eens te meer op de noodzaak voor zo'n beleid en voor structurele programma's om de verslechterende situaties in deze buurten aan te pakken. De cijfers van de laatste census van het CBS uit 2001 bevestigen deze tendens.

1.2 Doel

In 104 van de geïdentificeerde 270 buurten van Curaçao is de leefsituatie slechter dan het gemiddelde van Curaçao. Het is om deze reden dat het CBS in zijn publicatieplan voor 2003/2004 speciale aandacht heeft ingeruimd voor een publicatie over de leefsituatie van deze buurten. Het doel is om middels statistische gegevens over achterstandsbuurten en antropologische verklaringen voor de bevindingen een aanzet te presenteren die gebruikt zou kunnen worden bij de maatschappelijke discussie omtrent buurtontwikkeling.

1.3 Van zone tot buurten

In 2001 vond de laatste census (tienjaarlijkse Algemene volks en Woningtelling) plaats. Deze census gaat voor het eerst uit van buurten in plaats van zones zoals dit voor het laatst het gebruik was bij de census van 1992. De Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (DROV) splitste de 65 zones (een zone houdt een of meerdere buurten in), in 270 buurten. Door duidelijke grensafbakeningen was het voor het CBS mogelijk om de censusgegevens per buurt te verzamelen. Daardoor is het mogelijk om met behulp van de censusgegevens een beeld te geven van de leefsituatie in buurten.

Deze officiële erkenning van de buurt doet ook recht aan de vele buurtorganisaties die de afgelopen jaren ontstonden en actief zijn om de leefsituatie in hun buurten te verbeteren.

1.4 Gebiedsafbakening

De bedoeling van de te presenteren historische analyse van achterstandsbuurten is om de statistische analyse in het tweede gedeelte van deze publicatie te plaatsen in een bredere context. Het gaat zowel in het statistisch als historisch gedeelte om een bepaald aantal buurten met een leefsituatie slechter dan het gemiddelde van Curaçao.

Voor de analyse is er een willekeurige selectie gemaakt van 9 buurten uit de 104 die een slechte sociaal-economische leefklimaat kennen. Voor beide delen in deze publicatie gaat het om buurten verspreid over de regio's West (Banda'bou), de regio stad/uitbreiding stad en de regio Oost (Banda'riba).

De negen buurten zijn gekozen op basis van een aantal criteria. In de eerste plaats gaat het om buurten met een bevolking tussen de 500 en 1200 inwoners, vervolgens om buurten met een beroepsbevolking van ten minste 50 personen en tenslotte om buurten met een werkloosheidspercentage dat hoger uitkomt dan het gemiddelde van Curaçao (in dit geval hoger dan 15.8%).

De volgende buurten, verdeeld over de 3 regio's van Curaçao, worden in deze publicatie geanalyseerd:

- Drie buurten uit de regio West, of Banda'bou: Westpunt, Soto en Souax,
- Twee buurten uit de regio Oost, of Banda'riba: Kirindongo Abou, en West Groot St. Joris, en
- Vier buurten uit de regio Stad/uitbreiding stad: Jandoret, Marchena, Buena Vista en Kustbatterij.

1.4 Historische achtergronden

In deze publicatie wordt de ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling van een tiental buurten, in de periode tussen 1991 tot 1995, geanalyseerd. Dit wordt gedaan aan de hand van literatuur, antropologisch veldonderzoek en aanvullende statistische gegevens. Het gaat hier om buurten als: Soto, Lelienberg, Barber, Souax, St. Willibrordus, Kirindongo Abou, Bonam, Fuik, Wishi Marchena, Suffisant, Brievingat en Seru Papaya.

1.5 Methodiek analyse buurten

Voor elke variabele zal een tabel gemaakt worden met het percentage voor elk van de negen buurten gerelateerd aan het gemiddelde voor Curaçao. Daarnaast zullen variabelen die verband hebben met elkaar (bijv. werkloosheid en huishoudinkomen) in afzonderlijke tabellen vergeleken worden. Deze tabellen zullen telkens afzonderlijk geïnterpreteerd worden. Tenslotte zullen aan het einde hiervan conclusies getrokken worden.

2. Definities en indicatoren

2.1 Bevolking- en huisvestingskenmerken

Om een zo volledig statistisch beeld te krijgen van de leefsituatie in de buurten anno 2001 is in deze publicatie uitgegaan van de definities en indicatoren zoals deze door het Centraal Bureau voor de Statistiek worden gehanteerd. Het CBS gebruikt met name indicatoren die te maken hebben met de achtergrond van elk individu. Deze indicatoren worden ook wel eens als de kenmerken van de bevolking betiteld.

De bevolkingskenmerken worden voorts onderverdeeld in economische, educatieve en sociale bevolkingskenmerken. Onder de economische kenmerken kunnen de volgende indicatoren worden geïdentificeerd:

- De werkloosheid
- Het huishoudinkomen
- Het individuele inkomen van 1000 gulden of minder
- Het individuele inkomen van 3000 gulden of meer

Onder de educatieve bevolkingskenmerken kunnen de volgende indicatoren worden geplaatst:

- Het aantal hoog opgeleiden (HAVO en hoger), gedeeld door 100 personen met een lage opleiding (MAVO en lager).
- Analfabetisme (percentage mensen van 15 jaar en ouder met maximaal 3 klassen van het basisonderwijs)

Onder sociale bevolkingskenmerken wordt voorts verstaan:

- De jeugdwerkloosheid (15-24 jarigen)
- Het percentage allochtonen in een buurt
- Het percentage migratiegeneigdheid in de buurt
- Het percentage vrouwen aan het hoofd van het huishouden
- Het percentage huishoudens met alleenstaande moeders en kinderen onder 18 jaar
- Het percentage drop-outs onder 15 jarigen en ouder
- Het percentage tienermoeders

Tenslotte worden een tweetal indicatoren gebruikt die als kenmerken voor de huisvesting dienen:

- Het percentage woonverblijven in slechte woontoestand
- Het percentage leegstaande woonverblijven in een buurt

De volgorde van genoemde kenmerken is bij de analyse van de buurten niet willekeurig gekozen. De economische bevolkingskenmerken, werkloosheid en inkomen, worden in deze publicatie als primaire basisindicaties voor de leefsituatie van buurtbewoners

beschouwd. Daarna volgen de kenmerken van de woningen als een ‘tweede’ primaire levensbehoefte. Educatie, met name opleiding, wordt als een voorwaarde voor menselijke ontwikkeling gezien terwijl de sociale bevolkingskenmerken als indicatoren voor de kwaliteit van het leven van buurtbewoners als mens worden beschouwd.

2.2 Definities

Het CBS gebruikt de volgende definities voor de respectievelijke indicatoren:

- Percentage Slechte woningen: Het percentage woningen dat in slechte tot zeer slechte staat verkeert van het totaal aantal woonverblijven in een buurt.
- Percentage Leegstand: Het percentage woningen van het totale woningbestand in een buurt dat leegstaat.
- Percentage Vrouw hoofd huishouden: Het percentage huishoudens met een vrouw als hoofd van het totaal aantal huishoudens.
- Percentage Allochtonen: Diegenen die niet in de Nederlandse Antillen en Aruba zijn geboren.
- Werkloosheid: Het percentage van de beroepsbevolking dat werkzoekend is en heeft opgegeven bereid te zijn om binnen twee weken te willen beginnen met werken of binnen twee weken bereid is om voor zichzelf te beginnen. Beroepsbevolking is het totaal aantal werkenden en werklozen.
- Jeugdwerkloosheid: Het percentage werkloze jongeren van 15 tot en met 24 jaar van de beroepsbevolking in die leeftijdsklasse.
- Huishoudinkomens: Het gemiddelde huishoudinkomen wordt berekend door alle inkomens in een buurt op te tellen en vervolgens te delen door het aantal huishoudens in de buurt.
- Percentage lage inkomens: De bevolking met een inkomen van 1000 gulden bruto of minder per maand als percentage van de totale bevolking met een inkomen.
- Percentage hoge inkomens: De bevolking met een inkomen van 3000 guldens of meer per maand als percentage van de totale bevolking met een inkomen.
- Opleidingsratio: Het gaat hier om het aantal personen van 15 jaar en ouder met een hoge opleiding gedeeld door het aantal personen van 15 jaar en ouder met een lage opleiding, vermenigvuldigd met 100. Onder hoge opleiding wordt verstaan tenminste hoger voortgezet onderwijs. Voor Curaçao geldt dat 32 personen ouder dan 15 jaar een hoge opleiding hebben ten opzichte van 100 personen met een lage opleiding.

- Analfabetisme: Het percentage personen van 15 jaar en ouder dat minder dan vier jaar lager onderwijs heeft gevolgd, van de totale niet schoolgaande bevolking in die leeftijdscategorie.
- Drop-out ratio: Het aandeel niet-schoolgaande personen van 15 jaar of ouder dat geen opleiding heeft genoten, of slechts het basisonderwijs heeft gehaald, of het middelbaar onderwijs niet voltooid heeft, als percentage van de totale niet-schoolgaande bevolking van 15 jaar en ouder.
- Percentage tienermoeders: Het percentage moeders in de leeftijd van 15 tot en met 19 jaar van het totale aantal vrouwen in die leeftijd.

3. Historische achtergronden van achterstandsbuurten

3.1 De oude buurten

De oude buurten van Curaçao concentreren zich in de regio's van Banda'bou, Banda'riba en in delen van de regio stad/uitbreiding stad en hebben hier hun oorsprong in de plantages en de latere parochies. De parochies kregen, dank zij het missiewerk van de katholieke kerk, zij het niet officieel, hun begrenzingen als buurten. Het beeld dat hier geschetst zal worden van deze oude buurten is gebaseerd op een literatuurstudie over de periode van de slaventijd en de postslaventijd en cultureel antropologisch onderzoek in de periode 1991 – 1998.

3.2 Plantages

De plantages waren de hoeksteen van de slavernij op Curaçao. Eerst ontstonden rond 1700 de zogenaamde 'compagnieplantages, eigendom van de West-Indische Compagnie en later, rond 1790, de particuliere plantages.

Een belangrijk deel van de plantage vormde het dorp of de buurt, van gemiddeld 30 tot 100 huisjes, waar de slavenbevolking woonde. Dit waren zelfgemaakte huisjes van stro, later van leem en maïs, die rond het stenen landhuis van de 'shon' (de landeigenaar) stonden. De meeste en grootste plantages en buurten, met de meeste, vaak meer dan 100 slaven, bestonden in het Westdistrict van het eiland, later bekend als 'Banda'bou'.

De slavernij, die in 1863 werd afgeschaft, duurde hier, desondanks, tot begin twintigste eeuw. De belangrijkste plantages waren Savonet (het latere Savonet), St Kruis (het latere Santa Cruz), Groot en Klein Santa Martha, Pannekoek, (het latere Soto en omgeving), St. Nicolaas, Knip (het latere Knepa), Wacao, St Heronimus/Leliënberg, (het latere Leliënberg) Asencion, Dokterstuin, Rif, Porto Marie, San Juan, Hermanus, Kock/Siberie (het latere Siberie), St. Sebastian en Hato (het latere Souax).

3.2.1 Afrikaans cultuurpatroon

Omtrent de slavernij zelf wijzen schrijvers als Renkema¹ en Hoetink² er nadrukkelijk op dat behalve onmenselijke praktijken jegens de slavenbevolking (slavenarbeid, fysieke sancties, verbod op bewegingsvrijheid, verbod tot trouwen) het vooral ook moeilijke economische omstandigheden zijn geweest die het leven van de slaven, zowel in 'Banda'bou' als 'Banda'riba', ondragelijk maakten. Droogte betekende vaak gebrek aan voedsel en dwong slaven om te gaan bedelen, stelen of prostitueren of om zich te verkopen naar andere gebieden waar de slavernij zwaarder was maar geen hongersnood heerste.

¹ W. Renkema, Het Curacoase Plantagebedrijf, pag 14 e.v. pag. 128, 130

² H. Hoetink, Het Patroon van de Oude Curaçaoose Samenleving, pag. 90

Renkema stelt terecht dat als aan de slaven toentertijd de vraag zou zijn gesteld om over hun leefomstandigheden te oordelen, zij zichzelf waarschijnlijk zouden hebben beschouwd als zeer beklagenswaardige schepselen, die gebukt gingen onder een harde vorm van slavernij.

Tegelijkertijd wijzen dezelfde schrijvers op een tegenwicht in het leven op de plantage die dit enigszins draaglijk maakte; een eigen cultuurpatroon en, zoals Hoetink het formuleerde, “gemodelleerd uit twee krachten: het Afrikaanse land van herkomst en door de gemeenschappelijke beleefde slavernij in de plantages.”

Belangrijke elementen in het bovengenoemde zijn verwantschapsrelaties (vooral tussen moeder en broer), een centrale rol van de vrouw/moeder/grootmoeder in verband met kinderen, een afwezigheid van de biologische man, het kunuku of landbouwsysteem, de familie en ‘burenhulp’ vooral bij kunuku werkzaamheden en huizenbouw, ceremonies rond de dood, het Seu (of oogstfeest), ritueel en de vertellingen van ‘Kompa Nanzi’ (spinverhalen) en andere verhalen³.

3.2.2 Vrije mensen

Bovengenoemde cultuurpatroon speelde een grotere rol in gebieden in ‘Banda’bou’ die uit de greep van het plantagesysteem zijn gebleven. Het betreffen hier Westpunt, Lagun, en St. Michiel (vissersdorpen betaande uit vrije mensen). Curieus is hier de geschiedenis van het vissersdorp St. Michiel; zijn bewoners stammen af van een zekere Christiaan Zimmerman, een Zeeuwse militair, die rond 1850 als wachter dienst deed op het fort Boca te St. Michiel en met een Curaçaose getrouwd was.

3.2.3 Parochies

Er ontstonden rond 1850 zowel in Banda’bou en in delen van de regio stad/uitbreiding stad meerdere parochiebuurtten, welke buurtten gebouwd zijn onder invloed van de Katholieke kerk rondom een kerk of een school. Deze buurtten hebben bovendien een katholiek cultuurpatroon dat gebaseerd is op de Katholieke leer, katholieke ceremonies, een katholieke gezinsmoraal en opvoeding, met de vader en de pastoor als de autoriteiten. In ‘Banda’bou’ zijn dit de parochies van Westpunt, Lagun, Soto en Barber en in de buitenstadistricten de parochies van St. Maria, Jandoret, St Rosa, en Janwe. De parochies in Banda’bou handhaafden echter hierbij verschillende van hun Afrikaanse tradities.

Een aparte vermelding verdient hier de buurt van St. Willibrordus. Deze buurt is als modelparochie van de Katholieke kerk in 1867 ontstaan, dankzij de plannen van Monseigneur Nieuwindt, de grote stimulator in die tijd van het Katholieke missiewerk. Het plan behelsde buurtten die gebouwd dienden te worden rondom een plein met een kerk en een school op door de overheid verkregen gronden. St. Willibrordus is de enige geslaagde parochie van dit plan.

³ J. Weeber, I. Witteveen, Futuro di Banda Bou, respet, speransa pa un desaroyo propio, pag. 5 e.v., pag. 10 e.v.

3.2.4 Banda'bou anno 1991

Een kwalitatief antropologisch onderzoek vond in Banda'bou plaats in de periode 1989 – 1991 in 15 buurten. Deze zijn, Flip, Seru Bientu, Leliënbërg, Soto en omliggende buurten, Barber en omliggende buurten en de overheidssbuurtten van Soto en Barber .

Het leven in de buurten in 'Banda'bou' en 'Banda'riba' is nooit opgeslokt door de snelle moderne ontwikkelingen elders. Dit komt omdat deze regio's pas medio twintigste eeuw ontsloten zijn door de aanleg van wegen naar 'Punda' en door aansluiting op het centrale elektriciteitsnet en de centrale waterleiding, en dank zij de inspanningen van de politicus 'Doktor' Moises F. Da Costa Gomez, politieke betekenis kreeg. De bevolkingen van Banda'bou en Banda'riba zijn altijd overwegend negroïde gebleven. Er heeft in Banda'bou bovendien nooit een massale migratie plaatsgevonden naar de stad of elders naar toe en bewoners die in Willemstad gingen werken, onderhielden hun banden met hun achterban en velen keerden later terug. Antropologische onderzoek toonde aan dat in Banda'bou verschillende elementen van het Afrikaanse cultuurpatroon behouden zijn. Zo kunnen genoemd worden de structuur van de uitgebreide familie ('extended families') en hierbij de belangrijke rol van de vrouw c.q. grootmoeder ten opzichte van kinderen, verschillende elementen van de kleinschalige 'kunuku' landbouw en van het oogstfeest, familie en burenhulp bij het bouwen van huizen, de muziek en dans van de tambu, (oudste muzieksoort van Afrikaanse oorsprong) en vooral de sleutelwaarde van 'rèspèt' (respect). Onderzoek bracht aan het licht dat de waarde van 'rèspèt' veranderde in een hiërarchisch 'rèspèt' met een onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan ouderen (vooral de man en de geestelijkheid). Voorheen, tot de zestiger jaren was dit een meer gelijkwaardig 'rèspèt' voor elkaar op basis van de code 'geef je 'rèspèt' dan krijg je 'rèspèt' terug'⁴.

3.2.5 Problemen

Anno 1990 werden de buurten van Banda'bou geplaagd door talrijke problemen. De economische onzekerheid uit de slaventijd is sindsdien niet verdwenen, maar juist versterkt doordat de economische en politieke afhankelijkheid van andere buurten zoals 'Punda' er bij zijn gekomen. Er is sprake van een sterk verzwakte 'kunuku' landbouw die geen aanvulling op inkomen geeft en nauwelijks betekenis heeft voor de voedselvoorziening. Tegelijkertijd kampen de buurten met moderne problemen als werkloosheid - vooral onder jongeren, een laag inkomen- en onderwijsniveau, weinig activiteiten en recreatiemogelijkheden, weinig professionele begeleiding voor jongeren en overheidsbemoediening die tot het minimum is beperkt.

De groep jongeren tussen 12 en 25 jaar en de alleenstaande moeders worden in het onderzoek door buurtbewoners als de belangrijkste probleemgroepen onderkend. Dit geldt vooral in de door de overheid gesubsidieerde volksbuurtten van Barber en Soto. Belangrijke klachten van alleenstaande vrouwen zijn dat men niet rondkomt van de onderstand of het loon van tijdelijk werk of een 'djòp' en dat men onvoldoende tijd heeft voor het gezin en de kinderen. Tijdens de gesprekken werd er regelmatig op gewezen dat kinderen verwaarloosd worden en aan hun lot worden overgelaten. Tussen moeders en

⁴ Weeber, Witteveen, Futuro di Banda Bou, respet, speransa pa un desaroyo propio, pag. 5 e.v., pag. 10 e.v.

hun zoons (veel meer dan met de dochters) bestond een opvallende loyaliteit. Moeders stonden veel toe van wat hun zoons deden of juist niet deden. Jongeren ervaren hun situatie als onzeker en zij vinden dat ze weinig thuis of op school opgevangen waar hun vaak moeilijke situaties nauwelijks besproken wordt. Zij zijn sterk op zichzelf aangewezen⁵.

3.2.5 Souax

Ook Souax heeft als buurt van Banda'bou een plantage verleden. Het behoorde tot begin twintigste eeuw tot de plantage Hato. Toch is Souax als buurt pas in de jaren 50 ontstaan en kende in die jaren een snelle groei. De meeste bewoners kwamen uit andere buurten van Banda'bou. Souax is nu een buurt van 3350 inwoners waarvan het percentage immigranten (vooral uit de Dominicaanse Republiek en Colombia) 14,8 procent is (Censusatlas 2001). Souax is een soort 'Chinatown' waar bewoners zich staande houden dank zij een overlevingscultuur, waar iedereen, met geringe middelen en mogelijkheden, vecht voor zijn bestaan. Zo wordt veel tijd besteed aan het bouwen, opknappen of uitbreiden van huizen. De verhouding tussen het aantal werkenden en het aantal niet werkenden bedraagt 56,9 en ligt iets boven het gemiddelde van Curaçao (51,5). Souax heeft een vrij jonge bevolking (29) in vergelijking met het eiland Curaçao (23). De meeste problemen hebben dan ook met jongeren te maken zoals het zeer hoge percentage jeugd drop-outs (48) in vergelijking met Curaçao (45) en een hoog percentage jeugdwerkloosheid (38) in vergelijking met Curaçao (34). Andere problemen zijn het ontbreken van eigendomsrechten van terrein en huis, slechte infrastructuur, en gebrek aan buurtactiviteiten.

3.2.6 Banda'riba

De leefsituatie in de buurten in 'Banda'riba' kan als een variant worden beschouwd op die van 'Banda'bou'. Verschillende van deze buurten hebben dezelfde geschiedenis van plantage of parochie en ook hier handhaafde zich de uitgebreide familie en het 'kunuku' karakter. Een belangrijk verschil met Banda'bou is dat de bewoners van Banda'riba niet massaal terugkeerden naar hun geboorteplaats. Een groot gedeelte van de huidige bevolking is hier later komen wonen. 'Banda'riba' kent dezelfde problemen als Banda 'Bou. Een groot verschil is echter dat de relatie tussen de generaties problematisch ligt en dat de drugsproblematiek onder jongeren ook ernstiger is. Het gaat hier om de buurten Kirindongo Abou, Kustbatterij, West Groot St. Joris, Bonam, Fuik, Ronde Klip, Rancho, Montaña Rey, Montaña Abou en Seru Grandi.

⁵ L. Weeber, I. Witteven, Futuro di Banda Bou, pag. 11 e.v.

3.3 Moderne buurten

3.3.1 Ontstaan van de Shell buurten

De Shell begon op Curaçao in 1924 haar operationele activiteiten, groeide sterk in de jaren '30 en kende zijn hoogtepunt in de jaren '40/'50 van de vorige eeuw. In de eerste periode groeide het aantal arbeiders van 1.644 naar 3.900 en groeide in de periode 1928-'29 uit tot 7.856 werknemers. Het bestond naast lokale werkkrachten uit Bonaireanen, Surinamers, Venezolanen, en Nederlanders. Hier kwamen later ook veel werkkrachten uit de Engelse eilanden zoals Trinidad en Barbados bij. Veel later trok de CPM ook honderden Portugezen uit Madera aan.

Per december 1925 werkten bij de CPIM 8.559 mensen: 1.765 Curaçaoënaars, 891 Nederlanders, 323 Arubanen, 216 Bonaireanen, 564 Bovenwinders, 1.407 Venezolanen, 2.797 Brits-Westindiërs en 596 personen van andere nationaliteit. Het aandeel immigranten nam tussen 1915 en 1960 toe van 4% naar 25% ⁶

3.3.1.1 Kampen

De CPM spande zich meer in voor de Nederlandse dan voor Curaçaoose en buitenlandse arbeidskrachten. Er werden in korte tijd woningen gebouwd voor Nederlandse employees op Negropond, Asiento en Valentijn. Voor Surinaamse en Arubaanse arbeiders verzezen daarentegen aparte woonkampen op Asiento en voor Venezolanen, Bovenwinders en Brits-Westindiërs kwamen loodsen op Valentijn. Dat er in deze tijd flink geheuld werd met deze buitenlandse werkkrachten blijkt uit het feit dat toen Asiento plaats moest maken voor uitbreiding van de raffinaderij velen uit de woonkampen werden overgeheveld naar loodsen in Suffisant ⁷

3.3.1.2 Voorwaarden

In 1935 werd de huisvesting van buitenlanders gereguleerd toen het gouvernement verschillende voorwaarden stelde. Één van de belangrijkste argumenten was dat de vreemdelingen van verschillende nationaliteiten gescheiden zouden worden gehuisvest; de Venezolanen in Suffisant, de Portugezen op Valentijn. Geen kampbewoner zou toegang mogen hebben tot andere kampen en iedereen moest op werkdagen om 11 uur en op zon- en feestdagen om 12 middernacht binnen zijn. Bezoekers werden alleen toegelaten met een dubbele vergunning; één van de eigen bewakers van de CPIM en één van de commandant van de militaire politietroepen. Suffisant werd allengs de buurt waar het merendeel van de vreemde arbeiders zich concentreerde. De buurt zag er aanvankelijk zo slecht uit dat de filosofie eigenlijk neerkwam op "to confine as many men as possible in the cheapest way" ⁸

⁶ J. van Soest, *Olie als Water*, pag. 242 e.v., 258 e.v., 364 e.v.,

⁷ J. van Soest, *Olie als Water*, Tabel T. 5. pag. 658 en 659

⁸ J. van Soest, *idem*, pag. 323 e.v. en pag. 366

3.3.1.3 Subcultuur

De lokale en de andere buitenlandse werknemers moesten zelf voor huisvesting zorgen. Een groot gedeelte van de bevolking van 'Banda'bou' vestigde zich niet in de stad maar bleef in Banda'bou wonen. Zij die wel naar de stad migreerden, eigenden zich een stukje grond toe en bouwden huisjes van planken, kerosineblikken en zink. Zo ontstonden vanaf de jaren 1920, zoals René Römer het kernachtig uitdrukte, "... armzalige krottenwijken in de periferie van de stad, die vergelijkingen opriepen met de 'cinturones de miseria' rondom de verschillende Zuid-Amerikaanse hoofdsteden". Hij spreekt hier van een subcultuur die:

" met hard werken, een minimum loon, weinig vrije tijd, geen onderwijs, zich staande wist te houden met een traditioneel katholicisme (van kerkgang en sacramenten), autoritaire gezinsrelaties, familie- en buurtcontacten, en een consumptiecultuur (radio, ijskast, en een auto) wat aan het bestaan nog enigszins levensvreugde gaf".⁹

Het gaat hier om buurten als: Wishi, Marchena, Charo, Sta. Helena, Veeris, Kanga, Dein, Fleur de Marie, San Souci, Oranjestraat, Buena Vista, Domi, Rancho, Suffisant, Nieuw Nederland, en Groot Kwartier.

De buurtactiviteiten in deze periode beperkten zich tot vliegeren en straatvoetbal van jongeren. Contacten met omliggende buurten waren er haast niet en de buurten van de Nederlanders waren verboden terrein voor de gekleurde bevolking

3.3.2 Wishi-Marchena anno 2000

Wishi en Marchena met de subbuurten Kas Chiki, Sukasa, Oustralia, Wishi en Marchena zijn buurten die door de bewoners zelf zijn gebouwd. Naast een slechte infrastructuur, leegstand, slechte straten en onvoldoende licht zijn de belangrijkste problemen verval van normen en waarden, werkloosheid, het probleem van alleenstaande moeders, drugsprobleem, drop-outs, en onveiligheid.

3.3.3 De buurten in Otrobanda

De beschrijving van Otrobanda die hier volgt is ook resultaat van antropologisch of kwalitatief onderzoek in de jaren 1995 tot 1998.

Otrobanda heeft een speciale plaats in de geschiedenis van buurten van Curaçao. Behalve dat het samen met Punda de oudste stadsbuurt vormt van de hoofdstad Willemstad, kunnen voor Otrobanda twee contrasterende perioden onderscheiden worden. Het Otrobanda waar vanaf eind negentiende eeuw een commercieel – industriële en stedelijke ontwikkeling plaatsvond, en het Otrobanda, dat vanaf medio twintigste eeuw ten prooi was gevallen aan een schrikbarend proces van verval.

⁹ R. Romer, Korsou, pag. 42

Het 'eerste' Otrobanda kon zich eind negentiende eeuw economisch ontwikkelen dank zij een natuurlijke haven, handel met de omliggende landen, een bloeiende sector van handnijverheid, de fosfaatindustrieën en goede culturele banden met de elite uit Venezuela en Colombia. Het Otrobanda, met zijn koloniale architectuur en eigen culturele tradities, groeide uit tot een kosmopolitisch handels-, industrieel- en cultureel centrum, met een raciaal gemengde bevolking van handelaren, ambachtslieden en havenarbeiders.

3.3.1.1 Verval

De komst van de Shell en zijn tomeloze groei in de jaren 40/50 betekende de doodsteek voor een eigen ontwikkeling van het Otrobanda met zijn evenwichtig cultuurpatroon van familiebanden, 'rèspèt', burenhulp, geloofsleven, het Papiamentu, een actief muziekleven, vreedzame multiraciale en economische verhoudingen.

In recordtijd trokken in de jaren 50/60 talrijke jongeren weg uit Otrobanda en gaven de voorkeur aan moderne buurten als Damacor, van Engelen en Cas Cora. In die periode kwamen steeds meer koloniale huizen leeg te staan. Deze raakten in heel korte tijd in verval. Eind jaren 50 bevond 25% van de huizen zich in slechte staat en 17% in zeer slechte staat¹⁰.

In diezelfde jaren betrokken vele gezinnen met lage inkomens en opleiding in korte tijd de talrijke leegstaande en goedkope woningen. In nog geen vijftien jaar veranderde het Otrobanda van een buurt met een traditionele rijke cultuur met een moderne ontwikkeling in een buurt in verval met een overlevingscultuur van minderbedeelde gezinnen.

3.3.1.2 Overlevingscultuur

Het inwonertal van Otrobanda was in 1971 6.000 personen. Anno 2001 telt Otrobanda 1.514 personen, hetwelk een afname betekent van bijna 75% in een periode van 30 jaar. Otrobanda werd in 1995 als onderdeel van het project Integrale Ontwikkeling Otrobanda verdeeld in acht buurten: Juan Domingo/Mundo Nobo, Baraltwijk, Domi Abou, Seri Domi, Kura di Shon Fil, Kortijn, Seri Otrobanda, en Rif.

Het geografisch codering systeem van de Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting deelt anno 2001 de zone Otrobanda echter in met de buurten Kortijn, Monte Bello, Seru Otrobanda, Quinta, Hulanda bij Otrobanda, Rif bij Otrobanda en Pamama. De buurten Baraltwijk, Domi Abou en Seru Domi worden heden ten dage ingedeeld in de zone Domi terwijl de buurten Juan Domingo bij Colon en Mundo Nobo worden ingedeeld in de zone Mundo Nobo.

In het verleden was in Otrobanda altijd sprake van een overlevingscultuur; een onzeker bestaan, een cultuur van scharrelen, vaak illegaal werk (prostitutie), een ongeregeld inkomen en een consumptie cultuur van vaak muziek en drank¹¹

¹⁰ R. Romer, Otrobanda het verhaal van een Stadswijk, pag. 39

¹¹ L. Weeber, Projectdossier: Integrale Ontwikkeling Otrobanda, pag. 30

Heden ten dage ondervinden deze buurten telkens dezelfde problemen. De cijfers uit de census van 2001 wijzen uit dat voor de gehele zone van Otrobanda gesproken kan worden van een hoge percentage slechte woningen (16%) in vergelijking met het gemiddelde van Curaçao (ruim 5%), een hoge werkloosheid (22% versus 16%), een hoge jeugdwerkloosheid (39% versus 34%), een lage schoolparticipatie (77% - 82%), een hoger percentage jeugddrop-outs (49% - 45%) en een percentage buitenlanders van 26% (versus 16% voor Curaçao)¹²

3.3.2 De nieuwe overheids- of volksbuurten

3.3.2.1 Eerste buurt in 1947

In 1943 werd voor het eerst een volkswoningbouw programma opgezet met als doel woningen te bouwen voor arbeiders, onderstandtrekkers en werklozen. Er werden enkele miljoenen vrijgemaakt en er werden modelontwerpen en standaardtypen ontwikkeld. Hier was weinig oog voor het esthetische. Bepalend waren de schaarse middelen en de efficiëntie en eenvoud van de huizen en buurten.

Het programma kwam moeizaam opgang en pas in 1947 kwam de eerste volksbuurt Marie Pompoen klaar. In de periode tussen 1947 en 1955 ontstonden Saliña, Parera, Steenrijk en Brievengat 'Bieu' (Oud Brievengat). Daarna ontstonden Seru Papaya, Brievengat Nobo (Nieuw Brievengat) in 1970, Westpunt, Soto, Barber, Tera Cora, Muizenberg, Jongbloed en de Savaan. In de jaren 1970-80 ontstonden buurten in Otrobanda (Panama, Cartagena en Rif) en Punda (St. Jago). In de jaren 1990-2000 kwamen de buurten Kirindongo Abou en Zapateer.

3.3.2.2 Brievengat

Om een beeld te geven van deze overheids-volksbuurten volgt een korte beschrijving van Brievengat Bieu, Brievengat Nobo en Seru Papaya als resultaat van antropologische onderzoek gedaan in deze buurten in de periode tussen 1991 en 1994.

De grote verschillen tussen Brievengat Bieu en Brievengat 'Nobo' zijn de ontstaansgeschiedenis, bevolkingsaantal, de bevolkingssamenstelling en het buurtleven. Brievengat 'Bieu' is in 1956 ontstaan uit een overeenkomst tussen de Curaçaose overheid en de Shell. De Shell verkocht de grond tegen een lage prijs aan de overheid die op haar beurt verplicht was hier een buurt te bouwen voor CPIM employees.

Brievengat 'Bieu' werd een buurt van 2.611 inwoners met een homogene bevolking van Curaçaose employees van de CPIM. Brievengat 'Nobo' ontstaan in 1970 werd een buurt van 4.126 inwoners ook met een homogene bevolking maar van onderstandtrekkers en lage inkomens¹³

Was Brievengat 'Bieu' een buurt met in de eerste veertien jaar een bruisend buurtleven, Brievengat 'Nobo' heeft dit nooit gekend. Andere tegenstellingen tussen Brievengat Bieu

¹² CBS, Censusatlas 2001, Curaçao Nederlandse Antillen

¹³ L. Weeber/I. Witteveen, Brievengat, na unda nos ke bai, pag. 4 e.v.

en Nobo waren vooral cultureel van aard: hoger tegenover lager geschoolden, twee oudergezinnen met sterke familiebanden tegenover eenoudergezinnen met lossere familiebanden, een autoritaire tegenover een opvoeding van 'laisser faire', een traditionele tegenover een meer ceremoniële godsdienstbeleving en een 'hende drechi gedrag' tegenover een ruwer volksgedrag. De vrije tijdsbesteding is in beide buurten voornamelijk tv kijken (de vrouwen met hun 'novelas' of soaptoneelstukken, de mannen met hun sport), radio luisteren en slapen. Een andere overeenkomst zijn de vele kleine bedrijfjes, werkplaatsen, snèks, winkels aan huis en die intergaal onderdeel uitmaken van de buurt.

Kwalitatief onderzoek heeft uitgewezen dat de alleenstaande moeders en de jongeren in de buurten als de probleemgroepen worden gezien. Vaak genoeg is de situatie hopeloos omdat de alleenstaande moeder bijvoorbeeld alles alleen moet opknappen en vaak uithuizig zijn vanwege het werk. Hierdoor kunnen de jongeren niet opgevangen of begeleid worden¹⁴

In het onderzoek bevestigde de politie het volgende: *“Door gebrek aan opvang thuis lopen veel jongeren op straat of vormen groepen en lopen rond om kattenkwaad uit te halen. En dan gaat het om jongeren vanaf 9 jaar”*. Volgens de politie geldt dit bijvoorbeeld voor Brievengat Nobo waar een veel gehoorde klacht is dat *“Veel jongeren maar rondsletteren en dat dit wel moet leiden tot problemen.”*. Veel van deze jongeren komen uit gebroken gezinnen van alleenstaande moeders die hun kinderen te weinig aandacht geven en hun gang laten gaan. De problemen die hieruit voortvloeien zijn jeugdwerkloosheid, tienermoederschap, drop-outs, agressief gedrag en drugsproblemen en dit leidt dan weer tot vandalisme diefstal en onveiligheid in de buurt. In het onderzoek erkennen jongeren zelf dat hun grootste problemen berusten op het gebrek aan opvang en begeleiding. *“Wij worden noch door ouders noch door autoriteit serieus genomen. Wij zijn op onszelf aangewezen”*.

3.3.2.3 Seru Papaya

Seru Papaya kwam in 1974 klaar en zoals in de beginperiode van Brievengat Bieu heerste in de buurt een goede sfeer met veel activiteiten, vooral op sportgebied. Na 1985 verslechterde de situatie heel snel. De buurt werd steeds meer een buurt van minderbedeelden. Meer welgestelde gezinnen trokken weg naar middenstandsbuurtten en in Seru Papaya kwamen steeds meer minder draagkrachtigen wonen en ontstond er een bevolking met lage inkomens, een laag onderwijsniveau en veel jonge gezinnen met alleenstaande moeders. Anno 1993 waren de belangrijkste probleemgroepen jongeren en alleenstaande moeders met problemen zoals werkloosheid, drugsgebruik en handel, 'drop-outs', agressief gedrag en geweld. Een veel gehoorde klacht tijdens het onderzoek was dat *“Onveiligheid een dagelijkse zorg is geworden”*.

Uit het antropologisch onderzoek is gebleken dat de bewoners van de onderzochte buurten hun buurten verschillend beleven. Zo ervaren de buurtbewoners van Brievengat

¹⁴ L. Weeber/l. Witteveen, na unda nos ke bai, pag. 11 e.v.

de buurt niet bepaald negatief. Men zou hier niet weg willen. Wel wordt als last erkend het gebruik van drugs, het agressief gedrag, de onveiligheid en vuilophoping en lawaai dat veroorzaakt wordt door verkeer en feesten.

De Bewoners van Seru Papaya, in tegenstelling, hebben weinig vertrouwen in het feit dat het tij voor wat betreft de sociaal-economische problemen zal keren. Ze verwachten ook niet dat er van buitenaf de helpende hand zal worden aangereikt.

4. Statistische feiten achterstandsbuurtten anno 2001

4.1 Werkloosheid

De volgende tabel gaat in op de werkloosheid in de negen, voor analyse, geselecteerde buurtten.

Tabel 1. Werkloosheidpercentage		
Buurt	Regio	Werkloosheidspercentage
Kirindongo Abou	Oost (Banda'riba)	27,8
Kust Batterij	Stad	26,7
Soto	West (Banda'bou)	26,2
Marchena	Stad	24,1
Souax	West (Banda'bou)	21,7
Buena Vista	Uitbreiding Stad	20,0
Westpunt	West (Banda'bou)	18,1
Jandoret	Uitbreiding Stad	17,4
West Groot Sint Joris	Oost (Banda'riba)	17,1
Totaal Curaçao		15,8
Bron: Census 2001		

De drie buurtten met de hoogste werkloosheid zijn Kirindongo Abou (27,8%), Kustbatterij (26,7%) en Soto (26,2%). De werkloosheid in deze buurtten beslaat meer dan een kwart van de beroepsbevolking. De drie laagst scorende buurtten, daarentegen, zijn West Groot St. Joris met 17,1, Jandoret, met 17,4 en Soto met 18,1 procent. De percentages van deze laatste buurtten liggen iets boven het gemiddelde van Curaçao, en zijn minder schrijnend in vergelijking met de eerder genoemde buurtten. De buurtten Marchena (24.1%), Souax (21.7%) en Buena Vista (20.0%), tenslotte, nemen een middenpositie in.

4.1.1 Werkloosheid en Huishoudinkomen

Verondersteld mag worden dat een hogere werkloosheid gepaard gaat met een lager (huishoud)inkomen en een lager werkloosheidspercentage met een hoger inkomen. Tabel 2 gaat in op de vergelijking tussen gemiddeld huishoudinkomen en de werkloosheidspercentages in de buurtten. De cijfers tussen haakjes geven de rangorde aan van de indicator van hoog naar laag.

Uit tabel 2 blijkt dat, indien de toegekende scores van beide indicatoren vergeleken worden, het veronderstelde verband tussen huishoudinkomen en werkloosheid in grote lijnen opgaat. Uitzondering op de regel vormt met name de buurt Soto en in mindere mate Souax. De reden voor een afwijkende patroon in Soto zou gezocht kunnen worden in de aanwezigheid van een groot aantal uitgebreide families van verschillende generaties.

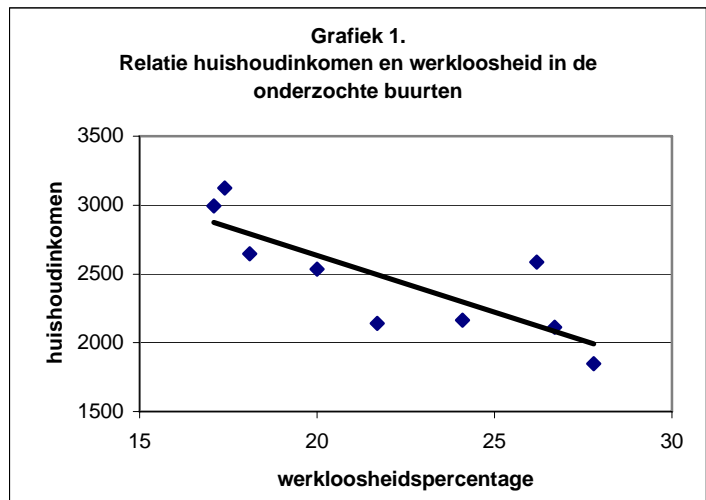
Tabel 2: vergelijking werkloosheid en huishoudinkomen

Buurt	Regio	Werkloosheidspercentage (score)	Huishoudinkomen (score)	Totaal score
Kirindongo Abou	Oost (Banda'riba)	27,8 (1)	1.847 (1)	2
Kust Batterij	Stad	26,7 (2)	2.114 (2)	4
Soto	West (Banda'bou)	26,2 (3)	2.584 (6)	9
Marchena	Stad	24,1 (4)	2.165 (4)	8
Souax	West (Banda'bou)	21,7 (5)	2.140 (3)	8
Buena Vista	Uitbreiding Stad	20,0 (6)	2.534 (5)	11
Westpunt	West (Banda'bou)	18,1 (7)	2.644 (7)	14
Jandoret	Uitbreiding Stad	17,4 (8)	3.123 (9)	17
West Groot Sint Joris	Oost (Banda'riba)	17,1 (9)	2.993 (8)	17
Totaal Curaçao		15,8	3.701	

Bron: Census 2001

In grafiek 1 wordt de relatie in beeld gebracht. Door de genoemde uitschieters en wellicht ook de omstandigheid dat huishoudinkomen van meer inkomensstrekkers afhankelijk kan zijn, is de correlatie tussen het werkloosheidspercentage en het gemiddelde huishoudinkomen niet erg hoog ($R^2=0,66$).

Een verband met het individuele inkomen zou daardoor hoger kunnen uitvallen.

4.1.2 Werkloosheid en individueel inkomen

De algemene trend is dat bij een hoge werkloosheid het percentage lage inkomens hoog zal liggen en het percentage hoge inkomens laag en dat dit bij een lagere werkloosheid net het omgekeerde het geval is.

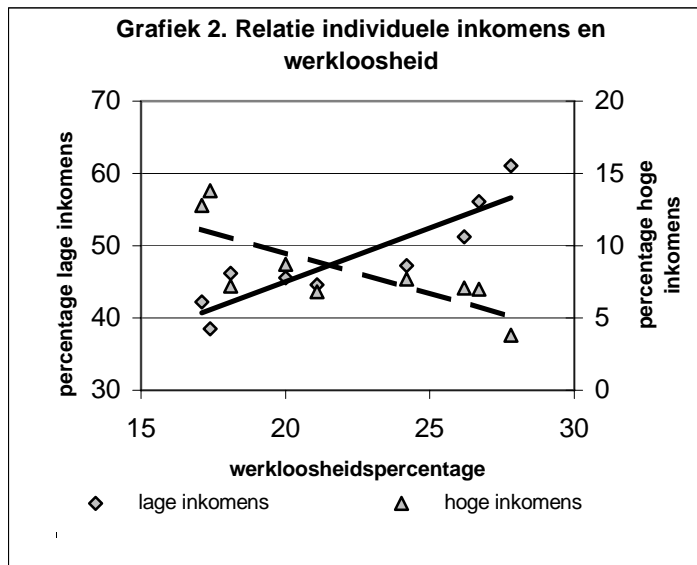
Bij de onderzochte buurten liggen Jandoret en West Groot St. Joris aan het hoge einde met relatief lage werkloosheid, de laagste percentages lage inkomens, Jandoret zelfs lager dan het gemiddelde van Curaçao, en de hoogste percentages hoge inkomens. Kirindongo Abou en Kustbatterij liggen beiden juist aan het andere einde van het spectrum.

Tabel 3. Vergelijking werkloosheid en hoge/lage individuele inkomens

Buurt	Regio	Werkloosheidspercentage	percentage lage inkomens	percentage hoge inkomens
1. Kirindongo Abou	Banda'riba	27,8	1	61,1
2. Kustbatterij	Uitbreiding stad	26,7	2	56,1
3. Soto	Banda'bou	26,2	3	51,2
4. Marchena	Stad	24,2	4	47,3
5. Souax	Banda'bou	21,1	5	44,6
6. Buena Vista	Uitbreiding stad	20,0	6	45,6
7. Westpunt	Banda'bou	18,1	7	46,2
8. Jandoret	Uitbreiding stad	17,4	8	38,5
9. West Groot St. Joris	Banda'riba	17,1	9	42,2
Curaçao		15,8		39,2

Bron: Census 2001

Een duidelijke uitzondering op de geconstateerde relatie vormt Westpunt. Ligt Westpunt met een werkloosheidspercentage van 18,1 vrij dicht tegen het gemiddelde aan van Curaçao, het inkomensplaatje is hier veel minder rooskleurig. Het percentage lage inkomens in Westpunt is met 46,6% veel hoger dan het gemiddelde van Curaçao en het percentage van 3000 gld. of meer is met 7.2% veel lager dan het gemiddelde van Curaçao met 19.6%.

Grafiek 2 toont de positieve relatie tussen werkloosheid en lage inkomens en de negatieve relatie tussen werkloosheid en hoge inkomens voor de negen buurten. De (positieve) correlatie tussen het werkloosheidspercentage en het percentage lage inkomens is hoger ($R^2=0,81$) dan de (negatieve) correlatie tussen het werkloosheidspercentage en het percentage hoge inkomens ($R^2=0,58$).

4.2 Woonsituatie

4.2.1 Woningen in slechte staat

Een laag individueel inkomen en een hoge mate van werkloosheid kunnen van invloed zijn op het onderhoud van het woonverblijf. Tabel 4 gaat in op deze veronderstelling.

Buurt	percentage slechte woningen	Werkloosheidspercentage	percentage lage inkomens
Kirindongo Abou	2 (5)	27,8 (1)	61,1 (1)
Kustbatterij	0 (6)	26,7 (2)	56,1 (2)
Soto	5 (2)	26,2 (3)	51,2 (3)
Marchena	3 (4)	24,1 (4)	47,3 (4)
Souax	6 (1)	21,7 (5)	44,6 (7)
Buena Vista	2 (5)	20,0 (6)	45,6 (6)
Westpunt	4 (3)	18,1 (7)	46,2 (5)
Jandoret	0 (6)	17,4 (8)	38,5 (9)
West Groot Sint Joris	4 (3)	17,1 (9)	42,2 (8)
Curaçao	5,4	15,8	39,2

Bron: Census 2001

De stelling gaat niet zonder meer op vanwege het feit dat meer factoren van invloed kunnen zijn op de staat waarin een woonverblijf verkeert. In het geval van Kustbatterij en Kirindongo Abou bijvoorbeeld, waarbij het werkloosheidspercentage en het percentage lage inkomensgroepen bijzonder hoog liggen komen geen woningen voor die in slechte staat van onderhoud verkeren. Het betreft hier namelijk vrij nieuw gebouwde volksbuurtten waardoor minder vermogenden voorlopig gevrijwaard blijven van het plegen van onderhoud aan de woningen die in deze buurtten gebouwd zijn.

Uit de tabel blijkt voorts dat slechts één buurt hoger scoort dan het gemiddelde van Curaçao, namelijk Souax met 6%. De regio van Banda'riba steekt hier het gunstigst af tegen de rest van de regio's. De percentages slechte woningen zijn hier respectievelijk Kirindongo Abou 2% en West Groot St. Joris 4%. Als goede tweede komen de buurtten van de regio's Stad Uitbreiding/Stad uit de bus met respectievelijk Marchena 3%, Buena vista 2%, Kustbatterij 0% en Jandoret met 0%. Het hoogste aantal slechte woningen treffen we aan in de buurtten van Banda'bou; Souax met het hoogste percentage van 6% gevolgd door Soto met 5% en Westpunt met 4%.

4.2.2 Leegstand

Voor wat leegstand betreft spannen Westpunt en Marchena de kroon met respectievelijk 24.6% en 23.9% en scoort Kustbatterij het laagst met 3.1%. Het gemiddelde voor Curaçao bedraagt 10,5%. Buurtten die lager dan het gemiddelde scoren zijn Kirindongo Abou met 6.1%, West Groot St. Joris met 8.8%, en Souax met 9.7%.

Belangrijk is de vraag wat de achtergrond is voor deze leegstand. Het grootste deel is ontegenzeggelijk het gevolg van verhuizing naar elders, in casu migratie naar Nederland. Interessant is hier de leegstand cijfers te leggen naast de cijfers omtrent de migratie-geneigdheid van de bewoners. Dan valt op dat buurten als Westpunt en Marchena, met elk een hoog percentage leegstand, of Jandoret, met een duidelijk hoger percentage dan het gemiddelde van Curaçao, hogere percentages geneigdheid om te migreren hebben dan gemiddeld voor Curaçao geldt (6,2%). De uitzondering hier is West Groot St. Joris met een lager percentage leegstand en met het hoogste percentage bewoners die geneigd zijn tot migratie. Tegelijkertijd valt op dat in de oude buurten van Banda’bou (met uitzondering van Westpunt) de geneigdheid tot migreren het kleinst is en in de oudere buurten van Banda’riba het grootst.

Speciale vermelding verdienen hier Buena Vista en Soto met de laagste percentages neiging tot migreren van respectievelijk 1,9% en 1,6%. Dit zou er vermoedelijk op kunnen wijzen dat die bewoners zich in hun buurt thuis voelen. Vooral voor Soto is dit opvallend met zijn weinig rooskleurige economische, en zoals we later zullen zien, educatieve en sociale situatie.

4.3 Opleiding

4.3.1 Opleiding en werkloosheid

Werkloosheid heeft direct en indirect te maken met de educatieve achtergrond van een individu. Tabel 5 gaat in op het verband tussen de werkloosheid en het opleidingsniveau in de buurten. Voor de analyse naar opleidingsniveau wordt in deze publicatie uitgegaan van het aantal hoog opgeleiden per 100 laag opgeleiden in een buurt.

Tabel 5: vergelijking tussen opleiding en werkloosheid				
Buurt	Opleidingsratio		Werkloosheidspercentage	
Kirindongo Abou	9	(1)	27,8	(1)
Kust Batterij	11	(2)	26,7	(2)
Soto	12	(3)	26,2	(3)
Marchena	13	(4)	24,2	(4)
Souax	15	(5)	21,1	(5)
Buena Vista	17	(6)	20,0	(6)
Westpunt	17	(6)	18,1	(7)
Jandoret	22	(7)	17,4	(8)
West Groot Sint Joris	13	(4)	17,1	(9)
Totaal Curaçao	32		15,8	
Bron: Census 2001				

De conclusie die hier getrokken kan worden is dat de buurten met een laag opleidingsniveau inderdaad ook een hoge werkloosheid kennen. De stelling gaat alleen niet op voor West Groot St. Joris, waar een lager werkloosheidspercentage gepaard gaat met een lagere opleidingsratio.

4.3.2 Opleiding en analfabetisme

Een andere indicator voor de educatieve bevolkingskenmerken is analfabetisme. Het Centraal Bureau voor de statistiek hanteert een proxy methode voor het bepalen van het percentage analfabeten (zie de definitie in § 2.2).

Uit tabel 6 blijkt dat West Groot Sint Joris en Jandoret een percentage analfabetisme kent dat onder het gemiddelde van Curaçao uitkomt. De overige buurten kennen een relatief hoog percentage analfabetisme. De percentages voor de overige buurten variëren tussen de 4 en 7 procent, doch met betrekkelijk lage scores in de buurten van Banda'riba.

Met behulp van de gegevens in de tabel kan er tenslotte geen duidelijk verband tussen het opleidingsniveau en analfabetisme in de buurten worden gelegd.

Tabel 6: vergelijking opleidingsniveau en analfabetisme				
Buurt	Opleidingsratio		Percentage analfabetisme	
Kirindongo Abou	9	(1)	5,4	(3)
Kustbatterij	11	(2)	4,5	(4)
Soto	12	(3)	6,2	(2)
Souax	13	(4)	6,6	(1)
West Groot Sint Joris	13	(4)	3,3	(7)
Marchena	15	(5)	4,0	(6)
Westpunt	17	(6)	6,6	(1)
Buena Vista	17	(6)	4,2	(5)
Jandoret	22	(7)	3,1	(8)
Totaal Curaçao	32		3,6	
Bron: Census 2001				

4.4 Allochtonen

Een variabele die de afgelopen jaren, helaas negatief in de belangstelling is gekomen is die van de groep van allochtonen, of migranten. Hier worden twee motieven voor gebruikt; een schrikbarende toename van allochtonen in de buurten en steeds meer banen die door de allochtonen overgenomen zouden worden.

Wanneer de percentages van de gekozen negen buurten bekeken worden dan zijn er drie met percentages boven het gemiddelde van Curaçao (15,8%). Deze zijn in Marchena met 23,9%, Buena Vista met 17,3% en Souax met 15,6%.

De oude buurten van Banda’bou en Banda’riba scoren beduidend lager met als laagste Westpunt en Soto, de buurten van Banda’bou (elk met slechts 3,5%).

Antropologisch onderzoek in Souax heeft aangetoond dat de mening dat allochtonen banen overnemen van autochtonen niet door de feiten wordt bevestigd. De Colombianen, Dominicanen en andere migranten creëren hier veelal hun eigen ‘baan’ door op zoek te gaan naar ‘djob’s’ (tijdelijk werk) en vooral ook door kleine ondernemingen op te richten in de vorm van winkeltjes, werkplaatsen. Zij vormen als zodanig geen concurrentie voor autochtonen op de reguliere arbeidsmarkt.

4.5 Jeugdwerkloosheid en drop-out ratio

De hoge jeugdwerkloosheid percentages en drop-out ratio’s duiden op een zorgwekkende situatie in alle buurten. Zo is in de buurten waarvoor gegevens konden worden berekend sprake van een percentage jeugdwerkloosheid dat boven tot ver boven het gemiddelde van Curaçao uit komt. Jandoret vormt hier wederom de uitzondering op de regel met een percentage van 28,2, welke beneden het gemiddelde van Curaçao ligt.

Buurt	Jeugdwerkloosheid percentage		Drop-out ratio	
Buena Vista	50,9	(1)	50,9	(5)
Kirindongo Abou	47,6	(2)	54,8	(1)
Kustbatterij	47,2	(3)	48,7	(8)
Soto	46,9	(4)	52,0	(4)
Souax	38,9	(5)	50,3	(6)
Jandoret	28,2	(6)	45,3	(9)
Westpunt	-	-	48,9	(7)
Marchena	-	-	53,2	(3)
West Groot Sint Joris	-	-	54,5	(2)
Totaal Curaçao	33,7		41,8	

Bron: Census 2001

In alle buurten is tevens het percentage drop-outs boven het gemiddelde van Curaçao. In de buurten Kirindongo Abou, Buena Vista en Soto (Banda’bou) is, naast een hoge jeugdwerkloosheid, tevens sprake van drop-outratio’s van boven de 50. Marchena en West Groot Sint Joris kennen ook hoge drop-out cijfers, doch hebben geen zinvolle jeugdwerkloosheid cijfers omdat de beroepsbevolking onder de jeugd niet aan het criterium van ten minste 50 jongeren voldoet.

De buurt Jandoret blijft ook hier verrassen met zijn contrasten; een jeugdwerkloosheid dat ver beneden het gemiddelde ligt van Curaçao en een percentage drop-outs dat iets boven het gemiddelde ligt van Curaçao.

4.6 Alleenstaande moeders en tienermoeders

De sociaal-economische situatie wordt o.a. ook gemeten via het verschijnsel alleenstaande moeders met zorgbehoevende kinderen. Onder zorgbehoevend verstaat het Centraal Bureau voor de Statistiek kinderen die in de leeftijd van 0 tot en met 17 jaar verkeren en die zowel financieel, educatief als emotioneel zorg behoeven.

Uit het kwalitatief onderzoek in de verschillende buurten in Banda'bou, Otrobanda, Brievengat en Seru Papaya bleek dat de situatie in gezinnen van alleenstaande moeders met zorgbehoevende kinderen ernstig is en deze worden geconfronteerd met veel problemen. Alleenstaande vrouwen werken en zijn overdag vaak niet thuis. Hierdoor kunnen ze onvoldoende aandacht geven aan hun kinderen. De kinderen voelen zich vaak gedwongen een eigen weg te gaan. Vaak trekken zij met elkaar op en stimuleren elkaar tot activiteiten als vandalisme en drugsgebruik.

Kirindongo Abou scoort het hoogste percentage alleenstaande moeders (16,7%), gevolgd door Kustbatterij en Marchena met percentages boven de tien procent. De overige buurten liggen met percentages van 8,1 tot 9,9 ook boven het gemiddelde van Curaçao (7,8%).

Tienermoederschap wordt ook als een gevolg gezien van de verwaarlozing of afwezigheid van ouders tijdens de zorgmomenten. Voor wat betreft het aantal tienermoeders scoren hier Marchena met 33,3 procent, Kustbatterij met 22,0 procent en Soto met 11,1 procent het hoogst. West Groot St. Joris, Souax en Jandoret scoren onder het gemiddelde van Curaçao met respectievelijk 4,4, 6,7 en 7,0 procent. De andere buurten scoren net boven het gemiddelde; Buena Vista met 8,4 en Westpunt met 9,4 procent.

In tabel 8 worden voor de buurten die in het statistisch onderzoek zijn betrokken de indicatoren jeugdwerkloosheid, drop-out ratio en tienermoeders afgezet tegenover het percentage alleenstaande moeders in het totaal van het aantal huishoudens.

Tabel 8. Vergelijking alleenstaande moeders met jeugdwerkloosheid, drop-outs en tienermoeders								
Buurt	Percentage moeders	alleenstaande	Jeugdwerkloosheid percentage	Drop-out ratio	Percentage tienermoeders			
Kirindongo Abou	16,7	(1)	47,6	(2)	54,8	(1)	13,8	(3)
Kustbatterij	11,2	(2)	47,2	(3)	48,7	(8)	22,0	(2)
Marchena	10,7	(3)	-	-	53,2	(3)	33,3	(1)
Westpunt	9,9	(4)	-	-	48,9	(7)	9,4	(5)
Souax	9,8	(5)	38,9	(5)	50,3	(6)	6,7	(8)
Soto	9,6	(6)	46,9	(4)	52,0	(4)	11,1	(4)
West Groot Sint Joris	9,5	(7)	-	-	54,5	(2)	4,4	(9)
Jandoret	9,1	(8)	28,2	(6)	45,3	(9)	7,0	(7)
Buena Vista	8,1	(9)	50,9	(1)	50,9	(5)	8,4	(6)
Curaçao	7,8		33,7		41,8		7,3	

Bron: Census 2001

Uit de tabel blijkt dat de verbanden indien naar verschillen tussen de buurten gekeken wordt, niet duidelijk zijn. Alleen voor de drie buurten met de hoogste percentages alleenstaande moeders, Kiridongo Abou, Kustbatterij en Marchena gelden ook de hoogste percentages tienermoeders en, met uitzondering van Marchena, jeugdwerkloosheid en, met uitzondering van Kustbatterij, drop-out ratio's. Voor de overige buurten zijn de verbanden tussen de hier gepresenteerde indicatoren onduidelijk.

Wat wel opvalt is dat, als alle buurten bijeen genomen worden, de indicatoren duidelijk ongunstiger zijn dan geldt voor Curaçao. Dat zou kunnen leiden tot de conclusie dat voor deze indicatoren alleen globale vergelijkingen met andere entiteiten zinvol zijn in plaats van vergelijkingen binnen de in deze analyse afgebakende achterstandsbuurtten.

Cultureel antropologisch gezien gaat het verschijnsel vrouw aan het hoofd van het huishouden met enkel zorgbehoevende kinderen gepaard met een afwezige man in het huishouden. Dit verschijnsel is in de historie terug te voeren naar drie momenten:

- Een Afrikaanse traditie waarin de Afrikaanse landen van herkomst van de Curaçaose slaven in de familie- of verwantschapsstructuur de vrouw en haar kinderen, steun kon verwachten van broers/ooms, ofwel van verwantschapsrelaties van de vrouw en niet zozeer van de biologische vader. In deze Afrikaanse familietraditie zijn deze 'vaders' niet verantwoordelijk voor hun biologische maar voor hun verwantschappelijke kinderen.
- Verbod voor de slaven om vaste relaties te hebben, of met elkaar te trouwen. Als regel woonde de vrouw alleen, d.w.z. zonder de biologische vader en hadden zowel vrouwelijke als mannelijke slaven meerdere relaties. Dit had voor de 'shon' een economische verklaring. Verkoop van slaven was een belangrijke inkomstenbron voor de 'shon' en slaven met een vaste relatie waren moeilijker verkoopbaar. Bovendien leverde meerdere relaties tussen slaven ook meer kinderen op, dat wil zeggen goedkope extra werkrachten en potentieel verkoopbare slaven.
- De katholieke kerk die er niet in geslaagd is de (Afrikaanse) traditie van vrouw als sleutel van de familie te vervangen door het twee ouder- of nucleaire gezin met een centrale rol van de man. De pogingen hiertoe van de Katholieke kerk werden bovendien bemoeilijkt door nieuwe eisen en omstandigheden die de Shell afdwong en die meer individuele (losse) verhoudingen tussen mannen en vrouwen bevorderde. Dit werd bovendien versterkt doordat een hechte, evenwichtige traditionele cultuur c.q. familiecultuur vervangen werd door een materialistische cultuur.

4.7 Belevingswereld buurtbewoners

De lasten die in negen buurten door de bewoners ondervonden worden verschilt niet veel van die voor Curaçao in het algemeen. Volgens de census van 2001 zijn dit bij de meeste dan ook *ongedierte* en *onvoldoende straatverlichting*. Ongedierte zou kunnen duiden op vuilophoping wat zeker ook in de buurten een probleem blijft. De bewoners in Souax noemen bovendien ook de last van stof, wat te maken heeft met de vele ongeasfalteerde wegen hier. In twee buurten, Buena Vista en Marchena worden de last van luchtverontreiniging genoemd waarbij voor Marchena duidelijk de olieraffinaderij Isla de boos-

doener is. De bewoners van kustbatterij noemen als belangrijkste overlast diefstal en drugsverslaafden terwijl dit in verschillende andere buurten ook speelt.

4.8 Sociaal-economisch beeld van de geselecteerde buurten

Afrondend kan getracht worden een totaalbeeld te creëren van de geselecteerde buurten voor wat betreft de omvang van de sociaal-economische problemen zoals die blijken uit de gehanteerde indicatoren. Daarvoor worden de scores die reeds zijn opgenomen in de voorgaande tabellen gebruikt. De puntenschaal van deze scores loopt van 1 (heel slecht) naar 9 (minst slecht). Indien bijvoorbeeld het werkloosheidspercentage het allerslechtst scoort dan krijgt deze de waarde 1 toegekend.

Voorts dient vermeld te worden dat in de volgende tabel met name gebruik is gemaakt van variabelen of indicatoren die voor alle buurten geldig zijn (dus er is aan alle drempelwaarden voldaan).

De volgende indicatoren worden in de tabel geanalyseerd:

- a) Werkloosheid
- b) Huishoudinkomen
- c) Percentage lage inkomens
- d) Opleidingsniveau
- e) Drop-out ratio
- f) Percentage analfabetisme
- g) Percentage alleenstaande moeders
- h) Percentage tienermoeders

In tabel 9 worden de scores per indicator vermeld alsmede de totaalscore over alle indicatoren heen. De buurten zijn gesorteerd naar deze totaalscore. Een lage totaalscore geeft daarbij aan dat de problemen in die buurt het grootst zijn en dus de meeste aandacht behoeven.

	werkloos- heid	huishoud inkomen	lage inkomens	opleidings ratio	dropout ratio	analfabe- tisme	alleen- staande moeders	tiener- moeders	Totaal score
Kirindongo Abou	1	1	1	1	1	4	1	3	13
Kustbatterij	2	2	2	2	8	5	2	2	25
Marchena	4	4	4	4	3	7	3	1	30
Soto	3	6	3	3	4	3	6	4	32
Souax	5	3	7	6	6	1	5	8	41
Westpunt	7	7	5	7	7	1	4	5	43
Buena Vista	6	5	6	7	5	6	9	6	50
West Groot Sint Joris	9	8	8	4	2	8	7	9	55
Jandoret	8	9	9	9	9	9	8	7	68

Enkele observaties:

Conclusies

Cultureel-antropologisch of kwalitatief onderzoek toonde het belang aan van culturele elementen voor de leefsituatie in de buurten. In de oude buurten van Banda'bou, in mindere mate Banda'riba hebben zich traditionele cultuurelementen gehandhaafd, zoals de uitgebreide familie, de habitat van kunuku en vooral de sleutelwaarde van een meer gelijkwaardig *rèspèt* terwijl in de meer moderne en recente buurten sprake is van een overlevingscultuur van meer losse familie- en sociale banden. De traditionele cultuurelementen geven nog een zekere steun aan de leefsituatie in de oude buurten terwijl de overlevingsstructuur in de moderne buurten meer dwingt tot een 'struggle for life' met het positieve effect van het ontstaan van een netwerk van kleine ondernemingen.

Het merendeel van de overheids-, of volksbuurten bestaat uit een homogene bevolking van minder draagkrachtigen of een meerderheid hiervan die een duidelijk stempel drukken op een precaire sociaal culturele leefsituatie.

Als eerste meer algemene conclusie moet gewezen worden op een hoog percentage van alleenstaande vrouwen die de zorgbehoevende kinderen in het gezin hebben, in zeven van de negen buurten. Hier moet speciaal aandacht voor gevraagd worden vanwege het gewicht van dit probleem. In het antropologisch onderzoek in de verschillende buurten met een leefsituatie slechter dan het gemiddelde van Curaçao werd op het fnuikende effect gewezen voor kinderen in gezinnen waar vrouwen er alleen voor staan. Zij moeten tegelijkertijd zorgen voor inkomen, het huishouden, opvoeding en opvang van de kinderen. In de zeven buurten met een hoog percentage vrouwen als hoofd van het gezin valt deze samen met een hoge jeugdwerkloosheid, drop-outs en tienermoeders.

Een tweede meer algemene conclusie is, dat de sociaal-economische situatie (werkloosheid en lage inkomens) in de plantages tijdens de slaventijd, in de latere parochies opgericht door de Katholieke kerk, in de Shellbuurten, ontstaan in de jaren 20/30/40, in de buurten van Otrobanda ontstaan in de jaren 50/60 en in de meer recente volksbuurten nooit substantieel verbeterd is. De aanvullende bevindingen (kwalitatief en statistisch onderzoek) in de moderne tijd over educatie (lage opleiding en analfabetisme) en de sociale situatie (alleenstaande moeders, jeugdwerkloosheid, drop-outs en tienermoeders) wijzen erop dat de leefsituatie in de buurten eerder slechter dan beter geworden is en dat de noodzaak er is om tegelijkertijd, d.w.z. structureel, aandacht te geven aan de sociaal-economische, de educatieve en de sociaal culturele situatie om werkelijke veranderingen tot stand te brengen in de buurten waar de leefsituatie slechter is dan het gemiddelde van Curaçao.

Geraadpleegde literatuur

1. CBS, Censusatlas 2001, Curaçao, Nederlandse Antillen;
2. J. Dekker, Curaçao zonder Shell, in de periode 1900-1929, Zutphen, 1982;
3. J. Hartog, Curaçao dl I en II, Nederlandse Antillen, 1961;
4. H. Hoetink, Het Patroon van de Oude Curaçaose Samenleving, een sociologische studie, Assen, 1958
5. Lampe A, Kerk en Maatschappij, Curaçao, 1991;
6. Nooijen R.H., OP, De slavenparochie van Curaçao rond het jaar 1750, AAINA, Curaçao, 1995;
7. Renkema W.E., Het Oude Plantagebedrijf in de negentiende eeuw, Zutphen, 1981; Romer R., Otrobanda, Het Verhaal van een Stadswijk, Curaçao, 1993;
8. Romer A., Korsou den Siglo XX desaroyo di un pueblo of tragedia?, Curaçao, 1997;
9. Soest J.van, Olie als Water, De Curaçaose economie in de eerste helft van de twintigste eeuw, Zutphen, 1977;
10. Weeber L/Witteveen I, Futuro di Banda'bou, rèspèt, speransa pa un desaroyo propio, Banda'bou, 1991;
11. Weeber L/Witteveen I, Brievengat, na unda nos ke bai?, Kòrsou, 1992;
12. Witteveen I, Groeneveldt M. Souax: un bario pionero, Kòrsou, 1998;
13. Weeber L.V.P M. Zelf-hulpprogramma seru Fortuna, 1991 – 1994, een eindverslag; Curaçao, 1994;
14. Seru Fortuna Stappenplan oktober 1993 – april 1994, Commissie bevordering Veiligheid Seru Fortuna, Seru Fortuna, 1993;
15. Weeber León, Otrobanda, futuro no por sin pasado, Kòrsou, 1994;
16. Weeber León. Otrobanda op weg naar het nieuwe millennium, van ontworteling naar vernieuwing, Curaçao, 1997.
17. Statistische gegevens leefsituatie buurten, Census 2001, CBS NederlandsAntillen 2003.

Personalia drs. Leon (Jonchi) Weeber

Leon (Jonchi) Weeber werd op 6 mei 1940 geboren op Curaçao. Na de middelbare school studeerde hij Culturele antropologie en sociologie in Nederland met specialisaties in Methodes en technieken van Onderzoek, cultuurvorming en ontwikkeling van Latijns Amerika en het Caribische gebied en organisatiekunde.

Hij werkte als onderzoeker, docent en beleidsmedewerker op Universiteiten, Sociale Instellingen en vak- en boerenbonden in Venezuela, Colombia, Nederland en de Nederlandse Antillen.

Hij is de laatste vijftien jaar op Curaçao vooral werkzaam in onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's in achterstandsbuurten. Hij schreef en werkte mee aan verschillende ontwikkelings- en beleidsrapporten, schreef artikelen o.a. over de relatie Nederlandse Antillen en Nederland, is partner van het advies en organisatiebureau Kuldespro (Kultura pa Desaroyo Propio) en is adviseur van verschillende NGO's.